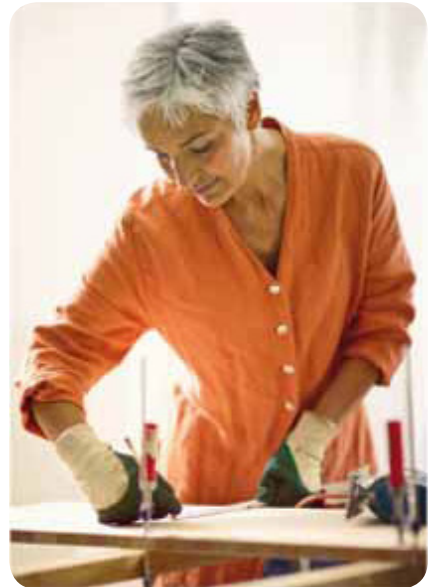

Småföretagsbarometern

Sveriges äldsta och största undersökning
av småföretagarnas uppfattningar och
förväntningar om konjunkturen

Hösten 2011

STOCKHOLMS LÄN

Swedbank och sparbankerna i samarbete med Företagarna

företagarna

Swedbank och
Sparbankerna

Innehåll

Småföretagsbarometern.....	2
Stockholms näringslivsstruktur	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Stockholms län	3
Småföretagsbarometern – Stockholms län.....	5
1. Sysselsättning.....	5
2. Orderingång	6
3. Omsättning.....	7
Konjunkturindikatorn	8
4. Lönsamhet.....	9
5. Kapacitetsutnyttjande	10
Den globala finanskrisen	10
63 procent av företagen ser goda expansionsutsikter.....	11
Hinder för expansion	12
Småföretagskonjunkturen – län för län.....	14
Prognos och utfall genom åren	17

Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om den närmaste framtiden. Underlaget för Småföretagsbarometern utgörs av intervjuer med småföretag med minst en anställd och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas egen uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i redovisade index för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturindikator inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Denna gång omfattar undersökningen 4001 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren med fördel kan delas upp på länsnivå. Vi kan således mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos rikets småföretag i samtliga län. De läsare som är intresserade av undersökningsmetodik och powerpoint-bilder kan hämta hem materialet från Swedbanks eller Företagarnas hemsida.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Swedbank och Företagarna. Jörgen Kennemar (Swedbank), Lars Jagrén, John Eriksson, Susanne Vinell och Lotta Norberg (Företagarna) är författare till denna publicering. Vid genomförandet av intervjuerna har SIFO Research International medverkat.

Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små företagens stora betydelse för den svenska ekonomin.

Swedbank och Sparbankerna

Företagarna

Så beräknas konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator består av **netttotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar minus procentandelen negativa svar benämns netttotal. Ett värde över 0 innebär att det finns fler företag som har expanderat de senaste tolv månaderna än som har dragit ner. Ett värde under 0 innebär att det finns fler företag som dragit ner än som expanderat. **Nettotalet visar alltså på hur snabbt tillväxten förändras, snarare än på en absolut nivå.**

Sedan adderas netttotalen för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa netttotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Stockholms näringslivsstruktur

99,1 procent av länets företag är små och de sysselsätter tillsammans 56 procent av länets totala antal privata sysselsatta.

Stockholms län	Företag	Arbetsställen	Sysselsatta
Privata företag	221 809	221 851	832 695
varav småföretag (0-49 anst)	219 714	219 777	469 453
Jordbruk	10 410	10 306	12 100
Offentlig verksamhet	741	1218	273 354
Total	232 960	233 375	1 118 149

Källa: SCB, Centrala företags- och arbetsställeregistret 2009.

Sammanfattning av konjunkturläget i Stockholms län

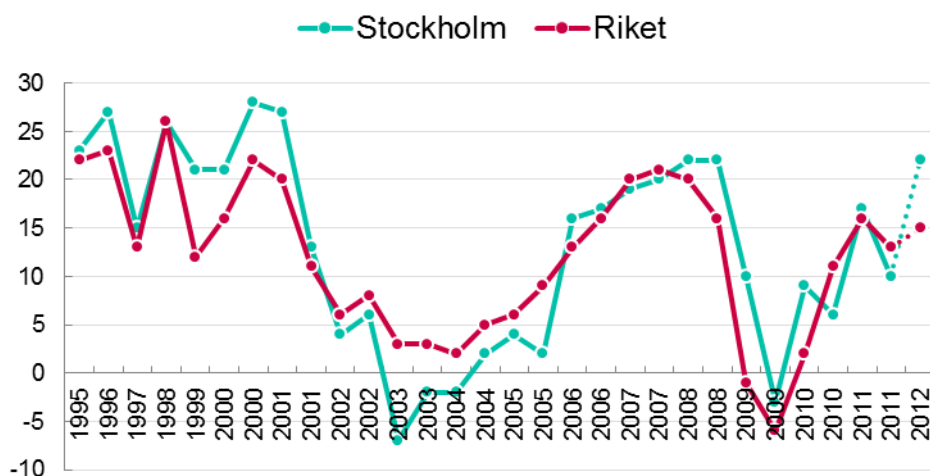
- **Småföretagskonjunkturen** i Stockholm har följt utvecklingen för riket i stort och mattats av sedan vårens mätning. Tjänstesektorns tillväxttakt har dämpats snabbare än industrins och sammantaget landar man strax under riksgenomsnittet i tillväxttakt. Tillväxttakten väntas öka snabbare än för riksgenomsnittet under det kommande året.
- **Sysselsättningstillväxten** har dämpats sedan i våras. Nu redovisar 27 procent ökad sysselsättning, jämfört med knappt vart tredje i våras. Nedgången gäller både industri- och tjänstesektorn, men industriföretagen är mycket optimistiska inför det kommande året. Även tjänsteföretagen spår snabbare sysselsättningstillväxt framöver.
- **Orderingången** fortsätter mattas av efter vårens inbromsning, även om mer än hälften, 52 procent, redovisar ökad orderingång. Orderingången väntas minska ytterligare under kommande år, framför allt i industrin, medan tjänsteföretagen spår en liten uppgång.
- **Omsättningstillväxten** mattas nu av efter en rejäl återhämtning efter krisen. Hälften av företagen uppger dock fortfarande att omsättningen ökar. En liten förbättring väntas under det kommande året, där tjänsteföretagen är positiva, medan industrin tror på fortsatt dämpad tillväxttakt.
- **Lönsamheten** har sammantaget mattats av igen i båda sektorerna efter en serie mätningar med ökande tillväxttakt. En liten lönsamhetsökning väntas det kommande året, främst i tjänstesektorn.
- **Kapacitetsutnyttjandet** ökar i industrisektorn samtidigt som det minskar i tjänstesektorn. Sammantaget är det 66 procent av företagen som anger fullt kapacitetsutnyttjande. Den ostadiga utvecklingen av resursutnyttjandet är en indikation på att sysselsättningstillväxten kan komma att bli svag den närmaste tiden.

- 63 procent av Stockholms småföretag uppger att det finns goda **expansionsutsikter** på sikt, vilket är något lägre än riket som helhet.
- Det främsta **tillväxthindret** för småföretagen i Stockholms län är arbetskostnaderna följt av brist på lämplig arbetskraft.

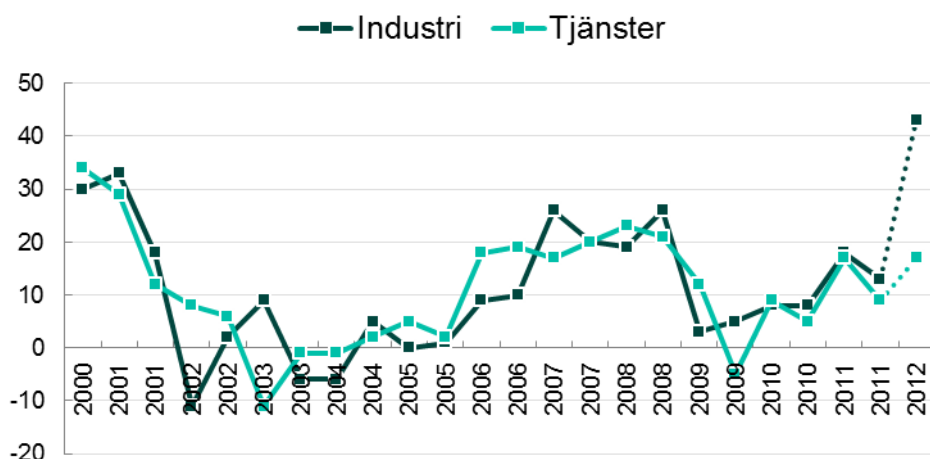
Småföretagsbarometern – Stockholms län

1. Sysselsättning

Sysselsättningsstillväxten i Stockholms län har åter dämpats under det senaste halvåret. 27 procent av småföretagen uppger att de ökat sysselsättningen under det senaste året, medan 17 procent har dragit ned på arbetsstyrkan. Inbromsningen har gått snabbare än i landet som helhet. Både industri- och tjänsteföretagen i länet redovisar en långsammare ökningstakt jämfört med vårens mätning. Nettotalet för tjänsteföretagen har minskat från 17 till 9, medan industrin gått från 18 till 13.

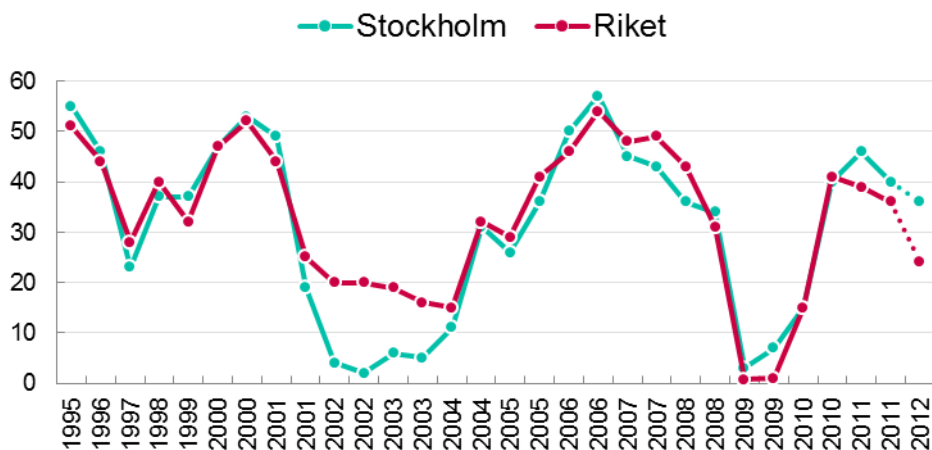

Inbromsningen i sysselsättningsökning väntas vända under 2012. Stockholmsföretagarna är därvidlag betydligt mer positiva än landet i genomsnitt. Nästan vart tredje företag, 29 procent, tror på en ökad sysselsättning. Nettotalet för sysselsättningen väntas stiga till samma nivåer som under högkonjunkturen 2006-2007. Optimismen är dock betydligt större inom industrin än i tjänstesektorn.

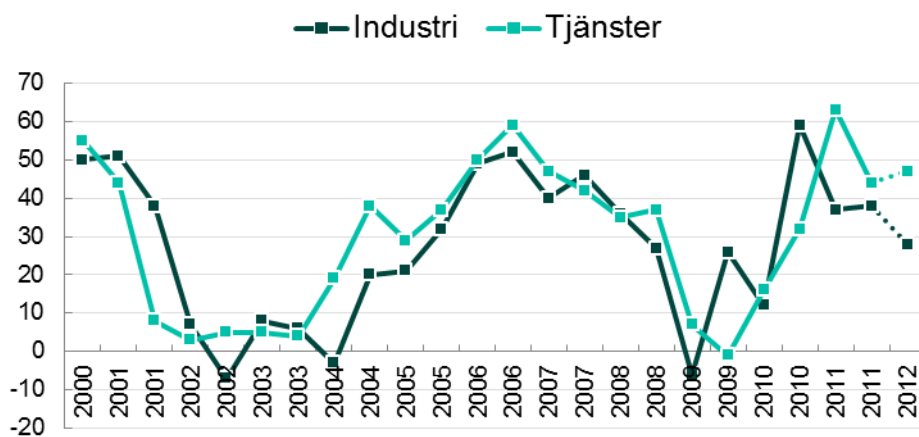

2. Ordergång

Ordergången fortsätter mattas av efter vårens inbromsning. 52 procent uppger en ökande ordergång, medan 12 procent uppger en vikande. Utvecklingen är dock fortfarande starkare än i riket som helhet. Tjänsteföretagen redovisar en något starkare ökningstakt på ordergången än industrisektorn och har netttotal 44 jämfört med industriföretagens 38.

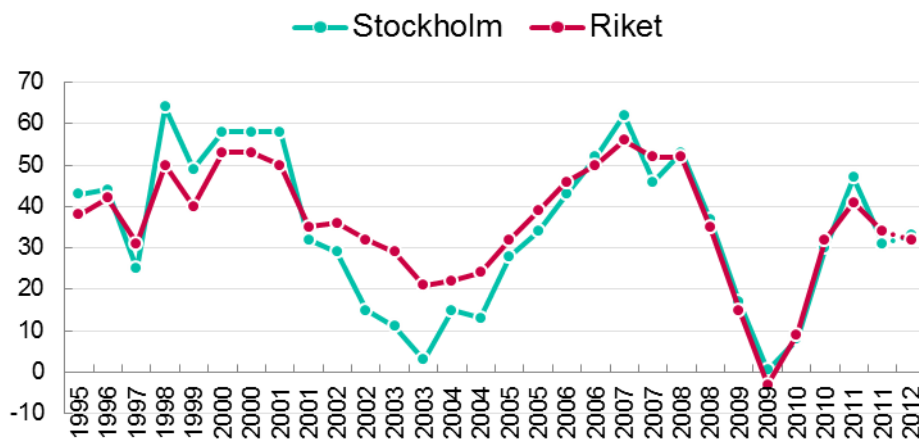
Uppgången väntas sammantaget mattas av ytterligare under den kommande tolv månaders perioden. Nettotalet för tjänstesektorn väntas dock öka något, från 44 till 47, medan den för industrin väntas minska från 38 till 28.

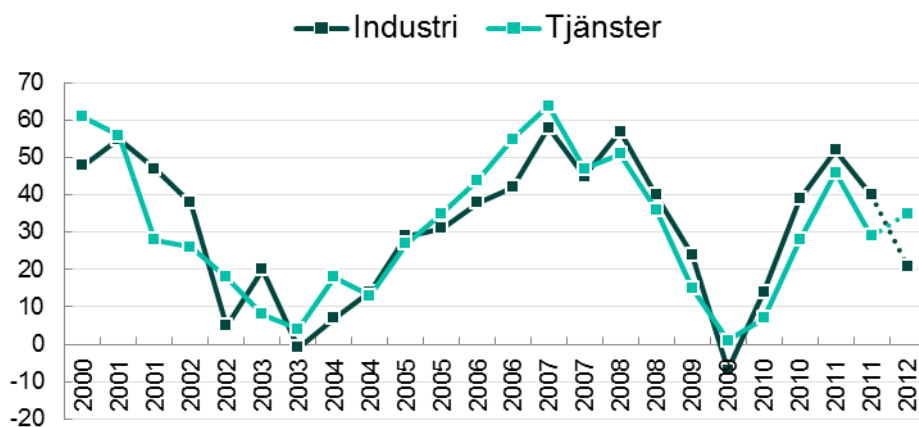
3. Omsättning

Den snabba och tydliga återhämtningen efter krisen mattas nu av, vilket märks på omsättningstillväxten som minskar sedan vårens mätning. Den är dock fortfarande klart positiv. Hälften av företagen, 50 procent, har ökat omsättningen medan 19 procent uppger minskad omsättning. Utvecklingen i länet är marginellt svagare än genomsnittet i landet.

Omsättningstillväxten har också i höstens mätning varit starkare i industrin än i tjänstesektorn, även om båda sektorernas tillväxttakt bromsar in. Nettotalet för industrisektorn har i höstens mätning minskat från 52 till 40. Inom tjänstesektorn har nettotalet minskat från 46 till 29.

Inför det kommande året ser tjänstesektorn en något förbättrad omsättningstillväxt framför sig, samtidigt som industrin förväntar sig ytterligare dämpad tillväxttakt. Sammantaget väntas nettotalet för omsättningen dock stiga något från 31 till 33.

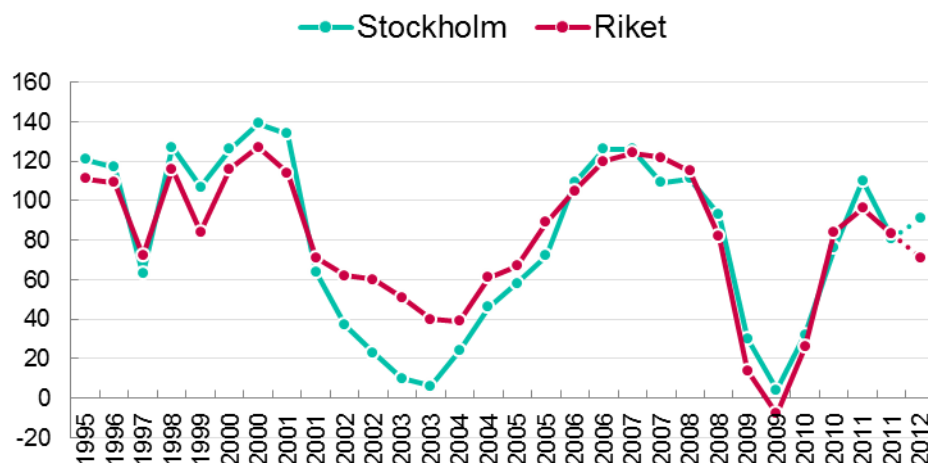

Konjunkturindikatorn

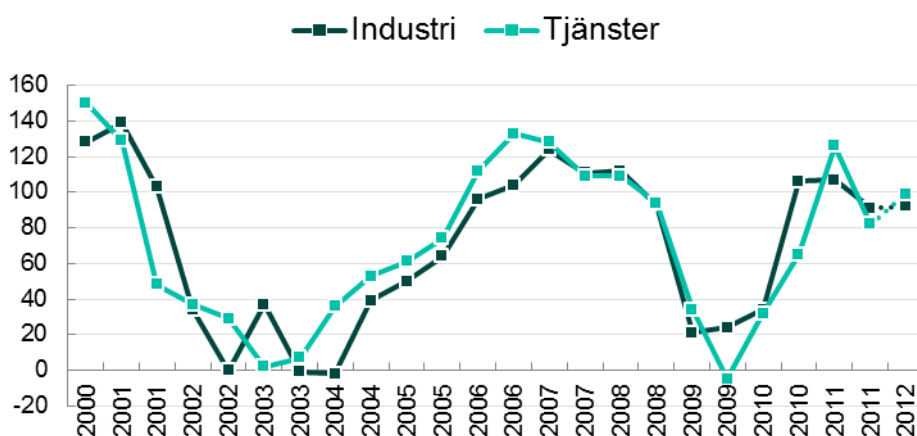
Sammantaget kan konstateras att konjunktoren för småföretagen i Stockholms län har följt utvecklingen i riket i stort och mattats av sedan i våras. Utvecklingen är dock fortfarande klart positiv. Från ett index på 110 i våras har det nu minskat till 81. Under det senaste halvåret har tjänstesektorns tillväxttakt dämpats snabbare än industrins, med en minskning från 126 i vårens mätning till dagens 82. Industriindikatorn minskar också, från 107 till 91.

En liten uppgång väntas under det kommande året. Index vänta stiga från 81 till 91, vilket är en bra bit över rikets förväntningar (71).

Optimismen är allra störst inom tjänstesektorn där index väntas stiga till 99, jämfört med 92 inom industrisektorn.

Det finns dock flera faktorer, främst relativt lågt kapacitetsutnyttjande och en redan existerande brist på arbetskraft i flera branscher, som kan göra den fortsatta tillväxten mer dämpad än vad som förväntas.

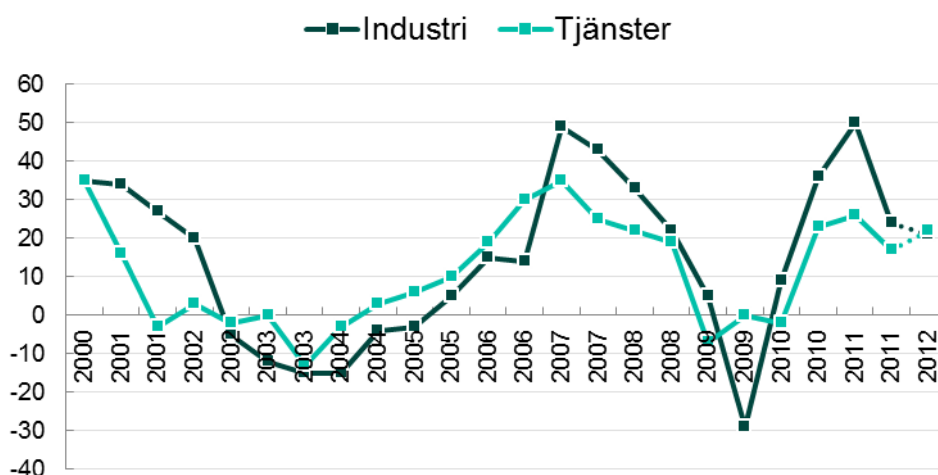

4. Lönsamhet

Lönsamheten i företagen dikterar till stor del möjligheten till expansion via investeringar och/eller nyanställningar. Lönsamheten försämrades dramatiskt under krisen, framför allt inom industrin, och har nu mattats av igen i båda sektorerna efter en rad mätningar med ökande tillväxttakt.

Vad gäller nivån på lönsamheten är nettotalet 18 sammantaget, och något högre inom industrin där nettotalet är 24. Detta är något över övriga landets nivåer.

Lönsamheten förväntas öka något under den kommande tolv månadersperioden, framför allt inom tjänstesektorn som spår en ökning av nettotalet från dagens 17 till 22. Sammantaget spås nettotalet öka från 18 till 22. Optimismen är därvidlag högre i tjänstesektorn, medan industriföretagen räknar med en viss dämpning.

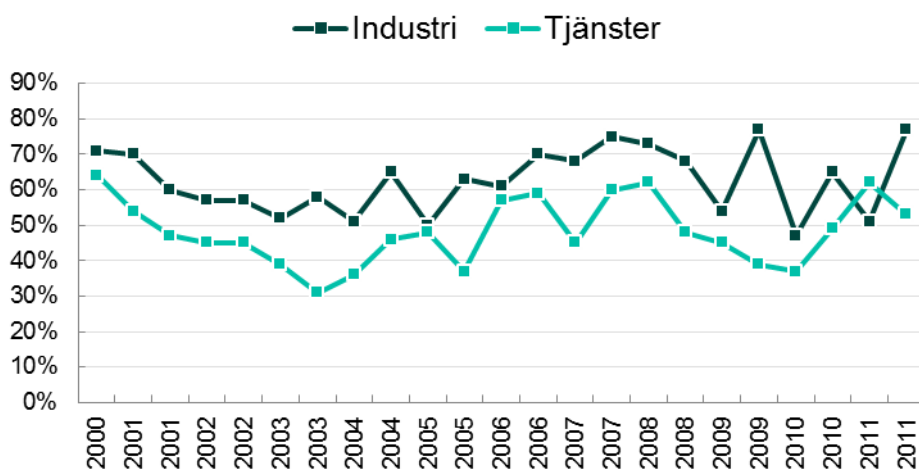

Företagens prisförväntningar

Andelen företag som anser att de kan höja sina priser minskar. 30 procent av länets småföretag uppger att de kommer höja sina försäljningspriser under det kommande året jämfört med 42 procent i våras. Prisökningarna väntas dock bli blygsamma med tanke på den allmänt låga inflationen men också till följd av oroliga världsmarknader.

5. Kapacitetsutnyttjande

Kapacitetsutnyttjandet ökar nu åter i industrisektorn, medan det minskar i tjänstesektorn vilket sannolikt är en effekt av nyanställningar, investeringar samt de effektiviseringar som genomfördes under och efter krisen. I industrisektorn är det 77 procent av företagen som anger att de arbetar för fullt, jämfört med 67 procent av industriföretagen i Sverige totalt. I tjänstesektorn är bilden den motsatta. Där uppger 53 procent av företagen i Stockholm att de arbetar för fullt, jämfört med 55 procent i landet i genomsnitt. Det fluktuerande resursutnyttjandet i båda sektorerna är en indikation på att sysselsättningstillväxten kan komma att bli svag under den närmaste tiden.

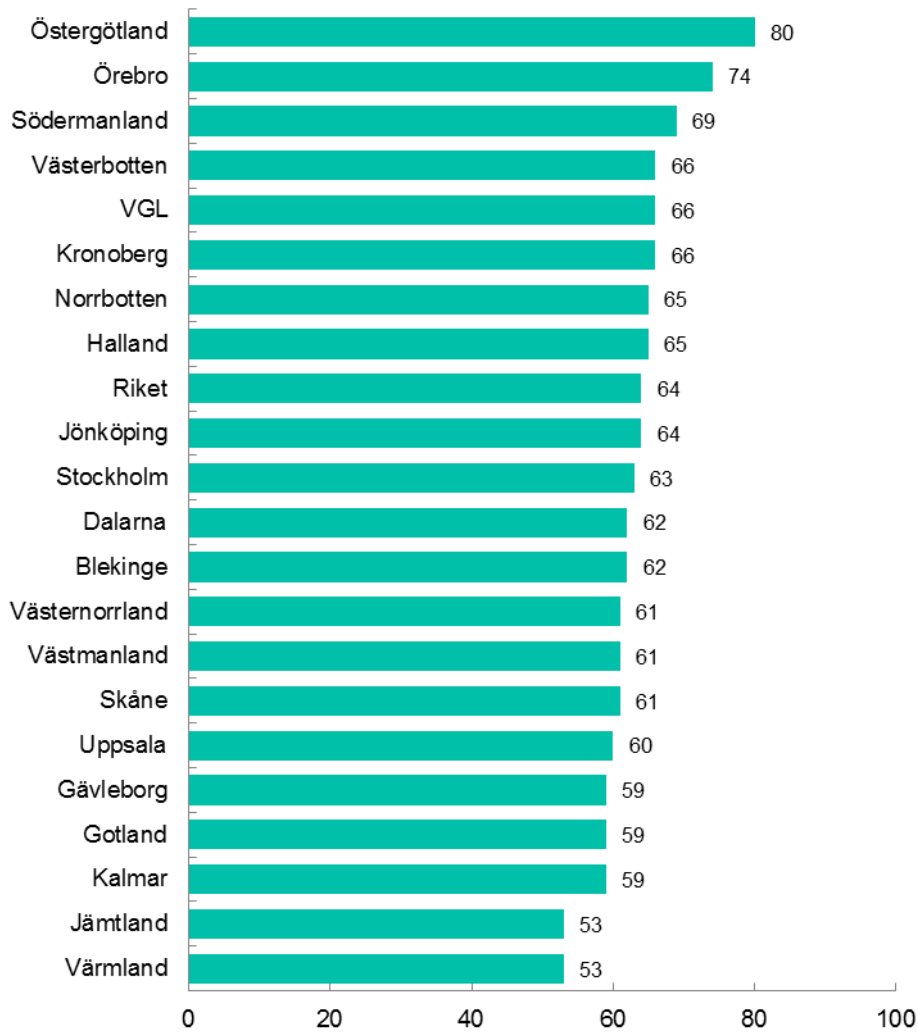
Den globala finanskrisen

Den globala finanskrisen märks också i Stockholm. En dryg tredjedel, 39 procent av företagen, uppger att de inte påverkats än (eller vet ej). Men hos de som drabbas är den vanligaste effekten att företagets kunder blivit mer försiktiga. Det uppges av 43 procent, medan 27 procent uppger att företagets investeringar senareläggs eller blir mindre omfattande. Detta är samtidigt företagarnas viktigaste åtgärd för att mildra effekterna av krisen – att senarelägga eller minska investeringarna, följt av minskade antal arbetstimmar/anställda. Det anges av 44 respektive 18 procent av företagarna i länet.

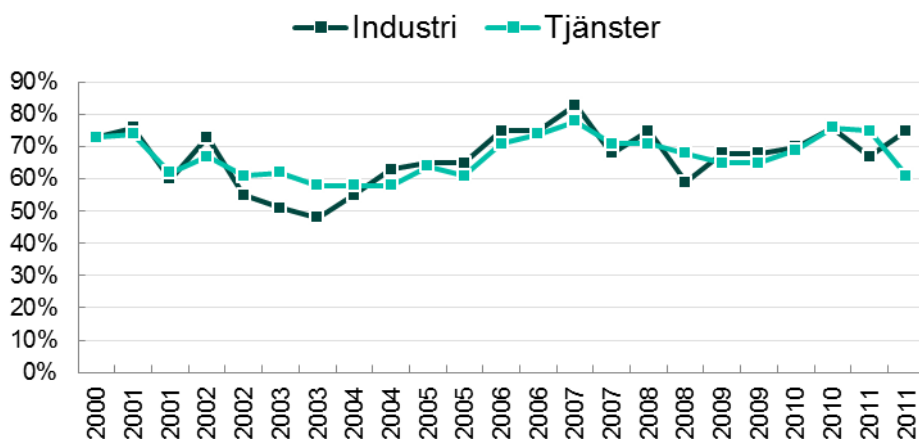
61 procent av företagen i Stockholms län påverkas negativt av den globala finanskrisen.

63 procent av företagen ser goda expansionsutsikter

Andelen företag som uppger att det finns goda expansionsmöjligheter har minskat sedan i våras. Nu uppger 63 procent av företagarna i Stockholms län att de har goda expansionsutsikter, vilket är något lägre än i landet som helhet. I våras var andelen 74 procent.

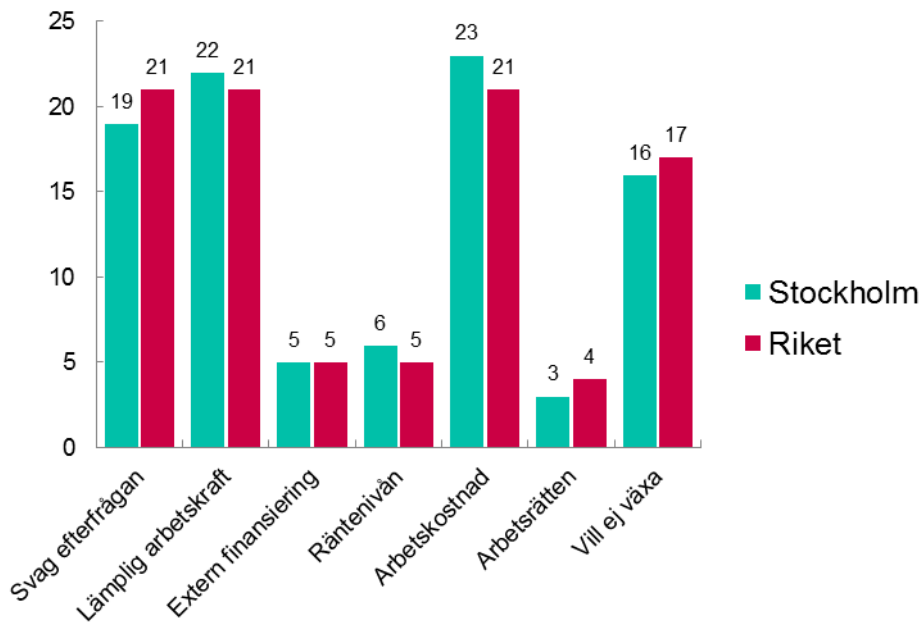
Expansionsutsikterna har dämpats betydligt under det senaste halvåret, främst på grund av en försvagning inom tjänstesektorn. I våras var andelen företag som såg expansionsutsikter 67 procent i industrin och 75 procent i tjänstesektorn. Nu har sektorerna bytt plats – andelen i industrisektorn har ökat till 75 procent medan den har sjunkit till 61 procent i tjänstesektorn.

Hinder för expansion

De största tillväxthindren som småföretagen i Stockholms län upplever är höga arbetskraftskostnader (23 procent) följt av brist på lämplig arbetskraft (22 procent). Den svaga efterfrågan ligger kvar som tredje största tillväxthinder (19 procent). Förhållandena är därmed ungefär som tidigare, med undantag för att arbetskraftskostnaden har gått upp som främsta tillväxthinder efter att ha legat på andra plats i vårens mätning.

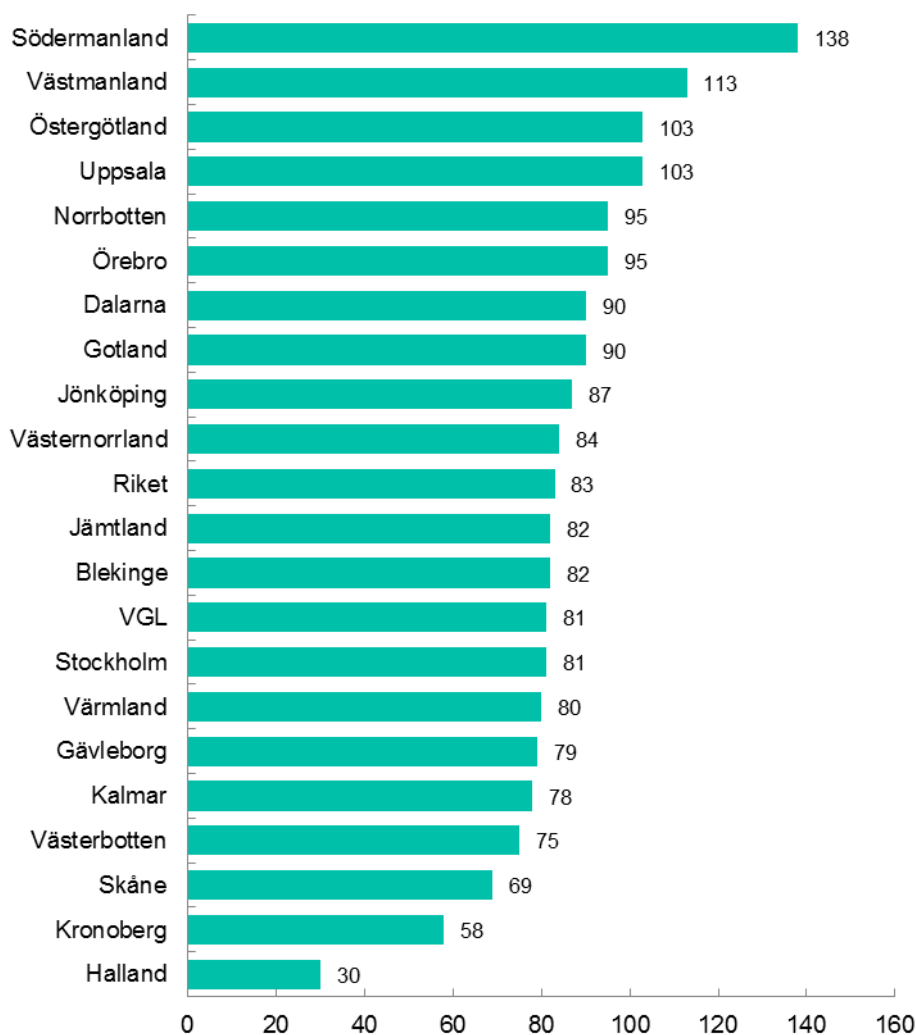
Ett ytterligare orosmoln avseende bristen på arbetskraft, och därmed för den framtida tillväxten, är att 38 procent av företagen under det senaste året har tvingats tacka nej till order på grund av brist på lämplig arbetskraft. Inom industrisektorn har mer än hälften av företagen, 53 procent, tvingats göra detta.

Småföretagskonjunkturen – län för län

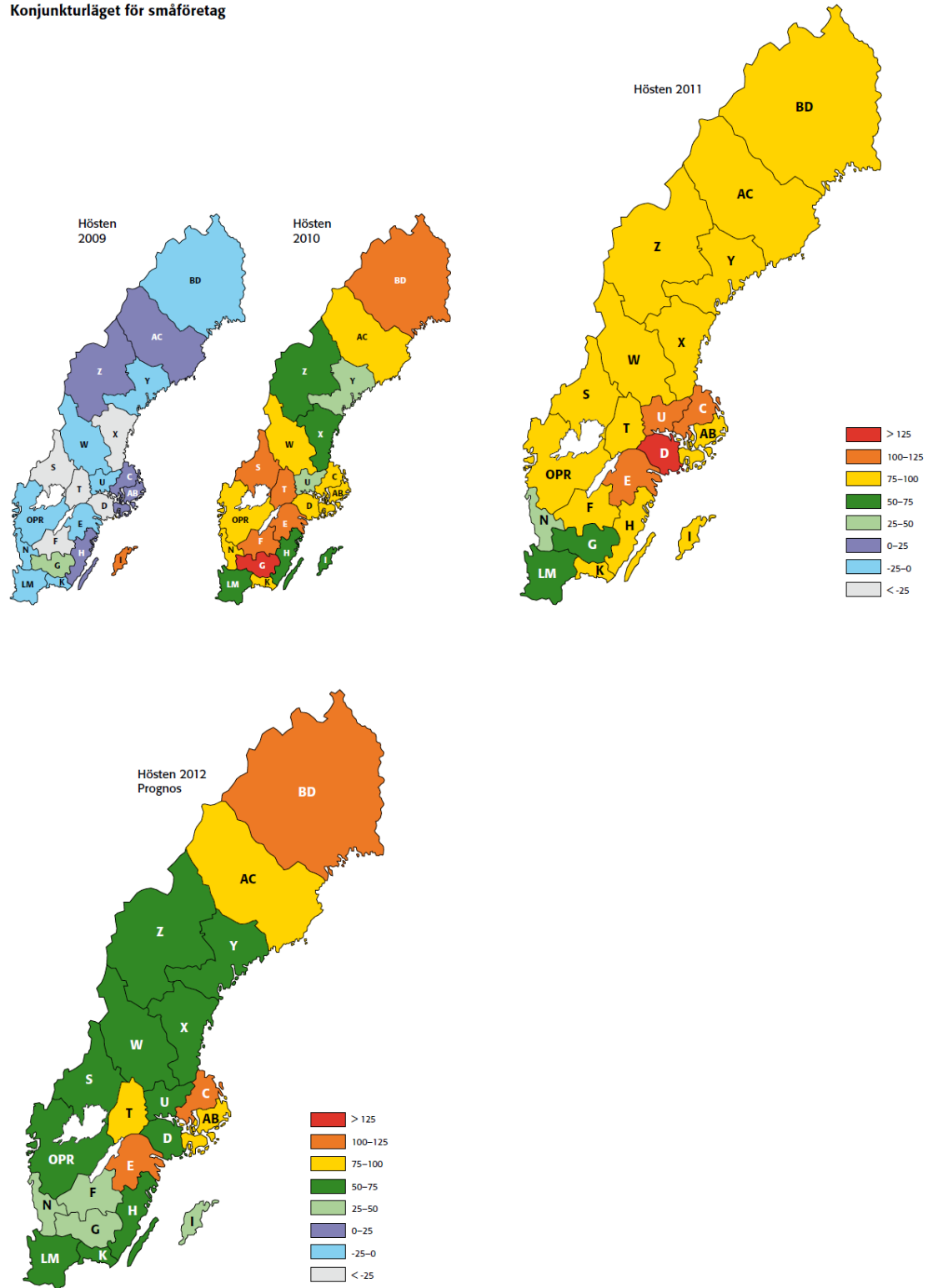
Södermanland upplever den starkaste småföretagskonjunkturen i landet i höstens mätning. Södermanland går därmed om det tidigare dragloket Östergötland, som dock hamnar på tredje plats i höstens mätning. Halland uppvisar den svagaste konjunkturen. Konjunkturen har försvagats i 14 län, medan 7 redovisar en förbättring. Den största inbromsningen noteras i Halland som går från 113 till 30, medan Västmanland förbättrats mest, från 57 till 113. Halland kom dock från en mycket starkt tillväxt, medan motsatsen gäller Västmanland. Totalt för riket har konjunkturindikatorn sjunkit från 96 till 83. Uppdelat på sektorer minskar industriindex något från 97 till 92, medan tjänsteindex sjunker från 96 till 81. Det högsta konjunkturindex för industrisektorn redovisas för Södermanland med 169, medan Dalarna toppar tjänstesektorn med index 120.

Förväntningarna inför det kommande året pekar på en fortsatt dämpning och det samlade konjunkturindex väntas sjunka till 71. Mest optimistiska är företagen i Uppsala, Östergötland och Norrbotten.

Konjunkturläget för småföretag

Prognos och utfall genom åren

Småföretagsbarometern är i första hand en undersökning som tar temperaturen på småföretagens konjunkturläge. Men vi ställer även frågor om hur småföretagen tror att konjunkturen ser ut ett år in i framtiden. Till skillnad från andra prognosmakare kan småföretagen inte revidera prognoserna allteftersom ny information dyker upp. Trots denna nackdel är småföretagarna relativt skickliga på att förutsäga konjunkturen på ett års sikt (se diagrammet nedan).

Vi kan konstatera att efter den snabba uppgången under det senaste året, dämpas nu tillväxttakten. Vi kan också se att avmattningen till följd av den internationella finanskrisen inte var förväntad. Trots avmattningen väntas konjunkturen ligga kvar på en hygglig nivå det kommande året. På riksnivå spår småföretagen att konjunkturindikatorn uppmäts till 71 på ett års sikt, vilket historiskt sett är en nivå som indikerar tillväxt och ökad sysselsättning.

